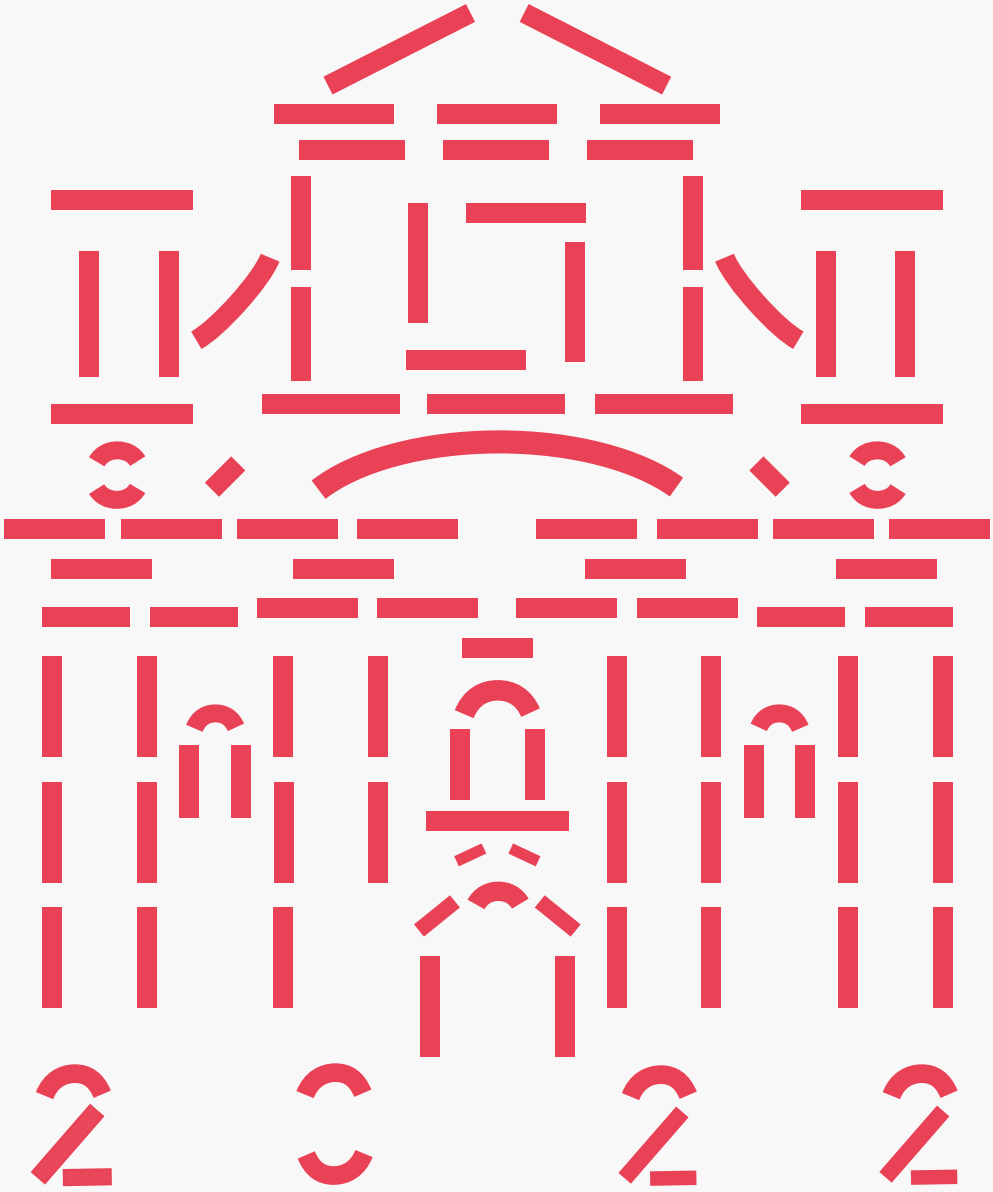
FUNDACJA
DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO

Sprawozdanie

Sprawozdanie z działalności Fundacji Dziedzictwa Kulturowego w roku 2022

FUNDACJA
DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO

SPIS TREŚCI

5 Wstęp

10 Prace konserwatorskie na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie

16 Prace konserwatorskie w Złoczowie

18 Prace konserwatorskie w Kolegiacie Świętej Trójcy w Ołyce

22 Prace konserwatorskie w Kolegiacie św. Wawrzyńca w Żółkwi

24 Prace konserwatorskie w dawnym klasztorze Benedyktynek we Lwowie

28 Prace konserwatorskie w Kościele Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Rudkach

30 Prace konserwatorskie przy kolumnie z rzeźbą w Nowosiółkach Zahalczyckich

32 Wolontariat na Łotwie

32 Pomoc dla mieszkańców Czernichowa w związku z agresją Rosji na Ukrainę

36 Prace konserwatorskie na cmentarzu Tatarskim w Kruszynianach

38 Cmentarz żydowski na Bródnie

40 Cmentarz żydowski na Okopowej

46 Prace konserwatorskie na cmentarzu ewangelicko-reformowanym i ewangelicko-augsburskim w Warszawie

52 Portret dawnego Roztocza Wschodniego - digitalizacja Archiwum fotograficznego Bolesława Fariona

54 Koalicja opiekunów cmentarzy żydowskich w Polsce

58 Ratowanie zabytków przed zniszczeniami wojennymi w związku z agresją Rosji na Ukrainę

60 Świetlice charytatywne dla uchodźców z Ukrainy

62 Realizatorzy prac Fundacji

Wstęp

Pragniemy podzielić się z Państwem sprawozdaniem z działalności Fundacji Dziedzictwa Kulturowego w tym szczególnym czasie. W 2022 roku Fundacja obchodziła rocznicę 10-ciu lat swojego działania, jednocześnie mierząc się z ogromnym wyzwaniem, jakiemu poddane zostały prace konserwatorskie na Ukrainie w związku z rozpoczęciem tam konfliktu wojennego. Fundacja Dziedzictwa Kulturowego włączyła się w nową dla siebie rolę: ratowania zabytków od skutków działań wojennych, jak i bezpośredniego ratowania tych, dla których dotychczas ratowała jedynie nasze wspólne materialne dziedzictwo od zapomnienia. Fundacja zorganizowała akcję zbierania materiałów do pomocy dla zabezpieczenia zabytków na Ukrainie przed działaniami wojennymi, m.in.: zgromadzone zostały ponad sto gaśnic, oraz kilogramy wełny mineralnej. W tym nadzwyczajnym czasie organizowaliśmy także pomoc materialną w postaci leków, wsparcia medycznego, a także żywności dla mieszkańców m.in.Czernichowa.

Pomimo wojny, Fundacji udało się w tym ciężkim roku i jego nadzwyczajnych warunkach przeprowadzić prace konserwatorskie ponad tysiąca obiektów, realizując projekty ratujące dziedzictwo, w których wzięło udział kilka tysięcy wolontariuszy. Fundacja działała w miejscach kluczowych dla pamięci przyszłych pokoleń w Polsce i poza jej granicami, w szczególności w ogarniętej agresją zbrojną Ukrainie, gdzie realizowała w tym roku dalej swoje prace. Ponadto dzięki działaniom Fundacji miała miejsce akcja wolontariacka na Łotwie, jak również liczne prace konserwatorskie i wolontariackie w Polsce.

Fundacja w tym roku przeprowadziła prace konserwatorskie na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie, przy takich arcydziełach polskiej sztuki sakralnej jak m.in.: nagrobek Zdzisława Śmidowicza, nagrobek ro-

dzinny greckokatolickiego ks. Teodora Lewickiego, nagrobek Rozalii Wartanowiczówny, Amelii z Szyców Gołębiewskiej, Artura Schellenberga czy też nagrobki polskich Ministrów pochowanych na tym cmentarzu. W ramach działalności Fundacji prowadzone były również prace na cmentarzu w Złoczowie na Ukrainie przy nagrobkach Wandy Wodnickiej i Stanisława Małego oraz w dawnym klasztorze żeńskim Benedyktynek we Lwowie, gdzie poddano pracom malowidła przedstawiające Matkę Boską i świętych adorujących św. Trójcę oraz św. Michała Archanioła - na południowej kondygnacji bramy do klasztoru , a także przeprowadzono prace przy zespole rzeźb aniołów w niszy na wieży Kościoła Wszystkich Świętych, jak i przy trzech rzeźbach na elewacji zachodniej klasztoru. Fundacja realizowała niezwykle ważne prace przy sarkofagu w grobowcu rodziny Fredrów w Kościele Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Rudkach. Kontynuowano także realizację niezwykle ambitnych i wieloletnich prac konserwatorskich przy dwóch Kolegiatach: Świętej Trójcy w Ołyce i św. Wawrzyńca w Żółkwi. W Kolegiacie Świętej Trójcy w Ołyce odbyły się prace konserwatorskie przy pasie drewnianym ze złoceniami, rekonstrukcja posadzki w obejściu, rekonstrukcja apostoła znajdującego się w prezbiterium, rekonstrukcja apostoła Bartłomieja oraz rekonstrukcja i konserwacja 10 aniołów alabastrowych. Jeżeli chodzi o działania w Kolegiacie św. Wawrzyńca w Żółkwi, to kontynuowane były prace nad naprawą poszycia dachowego południowo zachodniej kopuły nad tamburem Kolegiaty oraz prace przy zachodniej i północnej części kamiennego fryzu, przedstawiającego chwałę rycerstwa polskiego.

Ponadto Fundacja prowadziła prace wolontariackie na Łotwie, dzięki którym zinwentaryzowała i zdigitalizowała groby polskich mniejszości w tzw. dawnych „inflantach polskich". Projekt objął 97 cmentarzy i 1622 nagrobków. Fundacja Dziedzictwa Kulturowego jako partner Towarzystwa Tradycji Akademickiej przeprowadziła także konserwację 50 nagrobków na muzułmańskim Mizarze w kolebce polskich Tatarów w Kruszynianach. Fundacja rozwijała Koalicję Opiekunów Cmentarzy Żydowskich w Polsce, realizując kilkadziesiąt akcji wolontariackich i porządkujących cmentarze

żydowskie w całej Polsce. W niniejszym roku Fundacja realizowała również nowy projekt na cmentarzu żydowskim na Bródnie w Warszawie, gdzie podjęła się realizacji prac archeologicznych nad przywróceniem ciągu przedwojennych ścieżek wraz z odsłonięciem ich oryginalnych elementów, upamiętnienia wynalazcy i prekursora cybernetyki Abrahama Sterna oraz prowadziła prace nad poszukiwaniem miejsca spoczynku Szmula Zbytkowera - założyciela cmentarza.

Fundacja kontynuowała w tym roku także prace na cmentarzu żydowskim przy ul. Okopowej w Warszawie, gdzie odrestaurowała ponad 20 nagrobków, przywróciła pamięć nagrobkom żołnierzy walczących o odzyskanie niepodległości wojny w latach 1918-1920 r. oraz realizowała niezwykle ambitny projekt indywidualnego miejsca pamięci ofiar getta. Warto zwrócić uwagę na to, że zakres działań na cmentarzu obejmował również prace konserwatorskie nad niezwykle zjawiskowymi nagrobkami rodziny Natansonów i Dicksteinów. W 2022 roku Fundacja podjęła się również stworzenia unikatowego archiwum cyfrowego miasta Lubaczów i całego Roztocza Wschodniego dzięki digitalizacji odkrytych mikrofilmów Bogusława Fariona. Fundacja realizowała prace konserwatorskie przy nagrobkach 12 przedwojennych ministrów II Rzeczypospolitej, zarówno na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie, jak i na cmentarzach Ewangelicko-Augsburskim oraz na cmentarzu Ewangelicko-Reformowanym w Warszawie.

W 10. rocznicę swojego funkcjonowania Fundacja Dziedzictwa Kulturowego została uhonorowana srebrną nagrodą BohaterON w kategorii organizacja Non-profit - było to szczególnie ważne wyróżnienie w okrągłą rocznicę powstania Fundacji. Traktujemy to jako zobowiązanie do dalszej ciężkiej pracy w kolejnym dziesięcioleciu w jakie wchodzimy w roku 2023.

Prace za granicą

Prace konserwatorskie na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie

Fundacja po raz kolejny realizowała prace konserwatorskie w panteonie polskiej kultury, jakim jest cmentarz Łyczakowski we Lwowie, przy następujących obiektach: nagrobku rodzinnym greckokatolickiego ks. Teodora Lewickiego, Amelii z Szyców Gołębiewskiej, ogrodzeniu grobowca Jana Wilhelma Wyhery, nagrobku Rozalii Wartasiewiczówny, Zdzisława Simodowicza, Władysława Bełzy, poety neoromantycznego, publicysty i animatora oświatowy, nazywanego piewcą polskości, oraz Artura Schellenberga. Odrestaurowany został również nagrobek śp. Alusi i Stanisławy Bartoszewiczów.

Kierownicy zespołów: Anna Sztymelska-Karczewska (kamień), Radosław Tusznio (kamień), Władysław Weker (metal). Nadzorującymi prace byli: prof. ASP Janusz Smaza oraz prof. Jurij Ostrovsky.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – Państwowego Funduszu Celowego oraz ze środków Instytutu Polonika.

W 2022 roku Fundacja podjęła się prac konserwatorskich przy nagrobkach przedwojennych ministrów II Rzeczpospolitej:

Władysława Grzędzielskiego - prawnika, ministra aprowizacji w rządzie Wincentego Witosa. Przed odzyskaniem Niepodległości pełnił urząd sędziego i posła do austryjackiej Rady Państwa, brał udział w przejmowaniu władzy z rąk Austryjaków w Krakowie. Współorganizator Polskiej Komisji Likwidacyjnej, zastępca przewodniczącego Wydziału Aprowizacyjnego PKL, członek Komisji Rządzącej dla Galicji, Śląska Cieszyńskiego, Górnej Orawy i Spisza, poseł na Sejm (1919-1922), Jana Łopuszańskiego- inżynier hydrotechnik, profesor i rektor Politechniki Lwowskiej 1925/1926, minister robót publicznych 1922–1923. Pracował w Krajowym Biurze Melioracji we Lwowie, gdzie kierował m.in. pracami melioracyjnymi i regulacyjnymi w dorzeczu Dniestru (1899- 1901). Utworzył pierwszą w Polsce dużą stację melioracyjną przy Politechnice Lwowskiej w miejscowości Fredrow (majątek Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego) w powiecie rudeckim na ziemi lwowskiej.

Maksymiliana Matakiewicza - inżyniera hydrotechnika, profesora i rektora Politechniki Lwowskiej 1919/20, 1929–1930 ministra robót publicznych. Uczestnik obrony Lwowa w latach 1918–1919, w latach 1921–1930 członek Rady Miejskiej Lwowa, w latach 1927–1928 zastępca komisarza rządowego miasta Lwowa. W latach 1907–1909 kierownik katedry budownictwa wodnego Politechniki Lwowskiej. Od 1909 profesor nadzwyczajny Politechniki Lwowskiej i dziekan Wydziału Inżynierskiego Politechniki Lwowskiej, od 1911 profesor zwyczajny budownictwa wodnego tej uczelni.

Jana Moszczyńskiego - prawnika, urzędnika pocztowego, ministra poczt i telegrafów. Absolwent Wydziału Prawa Uniwersytetu Lwowskiego (1890). Następnie do 1918 pracował w Dyrekcji Poczt i Telegrafów we Lwowie. Po odzyskaniu niepodległości przeszedł do pracy w Ministerstwie Poczt i Telegrafów, 11 marca 1919 mianowany na naczelnika Wydziału Organizacyjnego. Od 1919 pracował w Ministerstwie Poczt i Telegrafów w randze radcy ministerialnego. 24 stycznia 1919 kierownik Ministerstwa Spraw Wojskowych, płk Jan Wroczyński mianował go szefem Centralnego Zarządu Poczt Polowych przy Ministerstwie Poczt i Telegrafów w Warszawie. Od 31 lipca 1922 do 26 maja 1923 był kierownikiem ministerstwa w rządach Juliana Nowaka i rządzie Władysława Sikorskiego. Od 28 maja 1923 do 14 grudnia 1923 był ministrem tegoż resortu w rządzie Wincentego Witosa.

Andrzeja Nosowicza - współtwórcy polskiej kolei po odzyskaniu Niepodległości przez Polskę, ministra Kolei Żelaznych w rządzie Wincentego Witosa w 1923 r. oraz następnie wieloletniego pracownika ministerstwa. Andrzej Nosowicz ukończył studia na wydziale inżynierii Szkoły Politechnicznej we Lwowie, przed wybuchem I Wojny Światowej w zaborze austriackim inicjował powstawanie nowych linii kolejowych.

1.

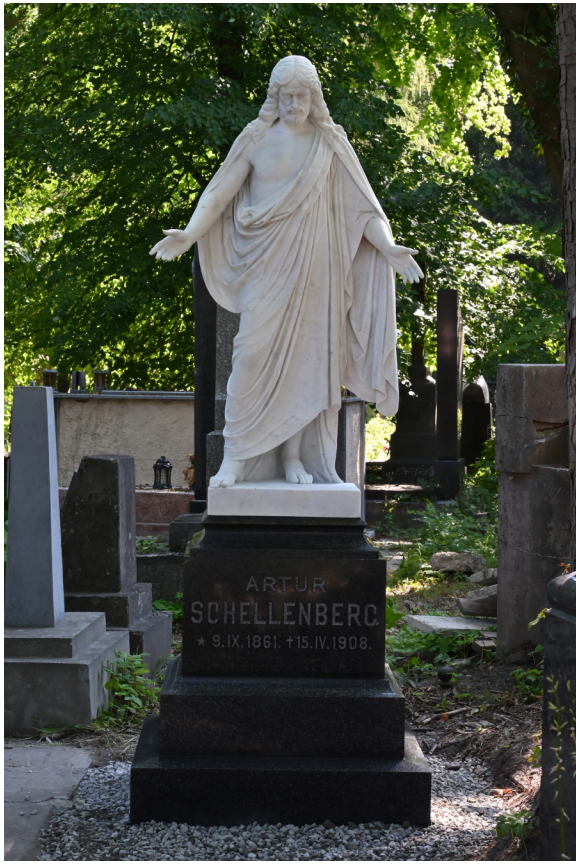

2.

1 / 2 / Nagrobek Zdzisława Smidowicza przed i po konserwacji

2 / 3 / Grobowiec Artura Schellenberga przed i po konserwacji

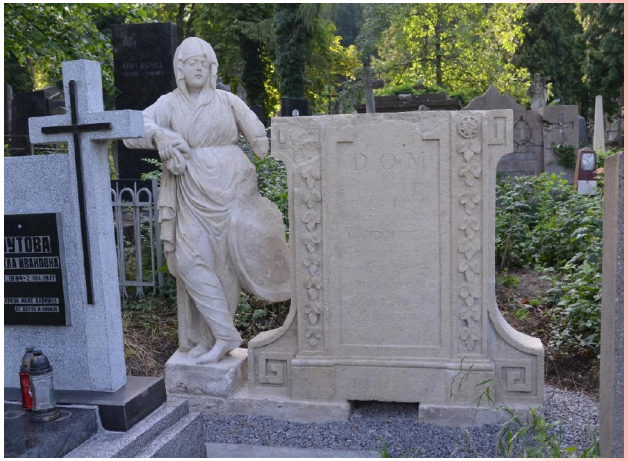

3.

4.

1.

2.

3.

4.

1 / 2 / Grobowiec Róży Wartanowiczówny przed i po konserwacji

3 / 4 / Grobowiec ministra Jana Łopuszańskiego przed i po konserwacji

5 / 6 / Nagrobek Amelii z Szyców Gołębiewskiej przed i po konserwacji

5.

6.

Prace konserwatorskie w Złoczowie

W Ukrainie Fundacja prowadziła również prace na cmentarzu w Złoczowie - w dawnym mieście szlacheckim, założonym w 1494 r., położonym nad rzeką Złoczówką, stanowiącym dopływ Bugu i otoczonym wzgórzami, leżącym przy drodze ze Lwowa do Tarnopola - 70 kilometrów na wschód od Lwowa. Cmentarz katolicki w Złoczowie położony jest w południowej części miasta, po lewej stronie drogi do Dunajowa. Jest to rozległa nekropolia, wciąż czynna i dość dobrze zachowana. Przetrwał częściowo układ przestrzenny. Na podstawie dat na zachowanych nagrobkach sądzić można, że cmentarz ten został założony na początku XIX wieku.

Fundacja trzeci rok z rzędu prowadzi prace konserwatorskie na tym zabytkowym cmentarzu, gdzie pochowanych jest mnóstwo Polaków. Poniżej tegoroczne prace konserwatorskie nad nagrobkiem Wandy Wodnickiej i Stanisława Małego, oba nagrobki stanowią przykład niezwykłego kunsztu sztuki XIX wieku.

Prace zostały zrealizowane przez zespół kierowany przez Witolda i Martę Butkiewiczów a nadzorującym prace był prof. ASP Janusz Smaza.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – Państwowego Funduszu Celowego.

1.

2.

3.

4.

1 / 2 / Nagrobek Stanisława Małego przed i po pracach konserwatorskich

3 / 4 / Grobowiec Wandy Wodnickiej przed i po pracach konserwatorskich

Prace konserwatorskie w Kolegiacie Świętej Trójcy w Ołyce

Fundacja kontynuowała prace konserwatorskie przy największym obiekcie, przy trwają one nieprzerwanie od 2013 r. - przy Kolegiacie Świętej Trójcy w Ołyce - powstałej w XVII wieku z inicjatywy fundatora Stanisława Albrechta Radziwiłła. Kolegiata w Ołyce jest przykładem najwyższej klasy sztuki i architektury barokowej, uznawana była za najpiękniejszy polski kościół na Wołyniu.

W 2022 r. Fundacja odrestaurowała następujące elementy Kolegiaty: pas drewniany ze złoconymi literami, opaski dookoła dzwonnicy, a także dzięki jej działaniom nastąpiła rekonstrukcja apostoła Andrzeja z prezbiterium, rekonstrukcja apostoła Bartłomieja z nawy głównej, konserwacja 5 sztuk konsol w prezbiterium, położenie posadzki w obejściu i w skarbcu Kolegiaty oraz rekonstrukcja i konserwacja 10 aniołów alabastrowych. Przeprowadzone zostało także zabezpieczenie ołtarzy, posadzek i kapitela.

Pracami kierował Andrzej Kazberuk a nadzorującym prace był dr hab. Janusz Smaza, prof. ASP. W skład specjalnej komisji dla nadzoru prac w Kolegiacie i określania warunków konserwacji wchodzą: dr Maria Gąsior, prof. Michał Wardzyński, prof. Piotr Niemcewicz.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

1.

2.

1 / remont bocznego alabastrowego ołtarza w lewej nawie kolegiaty

2 / zabezpieczenie elementów ołtarza głównego

1.

2.

3.

4.

5.

1 / 2 / Konsola przed i po pracach konserwatorskich

3 / fragment przedwojennego zdjęcia z widoczną rzeźbą apostoła Andrzeja

4 / Rekonstrukcja rzeźby apostoła Andrzeja z ołtarza głównego

5 / zabezpieczony ołtarz główny

6 / odtworzona marmurowa posadzka w nawie bocznej

6.

Prace konserwatorskie w Kolegiacie św. Wawrzyńca w Żółkwi

Towarzystwo Tradycji Akademickiej, którego Fundacja jest partnerem prac konserwatorskich, w tym roku kontynuowało prace przy Kolegiacie św. Wawrzyńca w Żółkwi, gdzie prace prowadzone są od 2017 r.. Kolegiatę ufundował hetman wielki koronny Stanisław Żółkiewski, a została ona wzniesiona w latach 1606–1618. W zamierzeniu świątynia miała być Panteonem Rycerstwa Polskiego. Ideę tę opisuje sformułowany przez samego Żółkiewskiego program wyryty na powierzchni szerokiego fryzu obiegającego budowlę od zewnętrznej strony. Jest to rozwiązanie bardzo wyjątkowe jak na standardy sztuki ówczesnej europejskiej. W roku 2022 Towarzystwo poddało konserwacji północną część fryzu wzdłuż nawy zawierającą sceny batalistyczne chwały oręża polskiego i tambur - od strony południowo – zachodniej.

Pracami kierował Andrzej Kazberuk a nadzorującym prace był dr hab. Janusz Smaza, prof. ASP.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

1.

2.

3.

1 / 2 / Element fryzu przed i po konserwacji

3 / Fryz kolegiaty w trakcie prac konserwatorskich

Prace konserwatorskie w dawnym klasztorze Benedyktynek we Lwowie

Fundacja prowadziła prace konserwatorskie w najstarszym dawnym żeńskim klasztorze Benedyktynek we Lwowie, powstałym po 1593 roku - przy zespole rzeźb: anioła w niszy wraz z obramieniem kamiennym na wieży Kościoła wszystkich Świętych oraz trzech rzeźb na elewacji zachodniej klasztoru wraz z obramieniem loggi. Rzeźba Anioła Stróża powstała w połowie XIX wieku, natomiast trzy rzeźby na elewacji zachodniej klasztoru w połowie XVIII wieku. Pochodzą one zatem z różnego okresu, ale w bardzo ciekawy sposób uzupełniają dekorację dziedzińca. Wykonano również rekonstrukcje atrybutów - korony Matki Boskiej oraz pastorału trzymanego przez św. Scholastykę, na podstawie fotografii archiwalnych z początku XX wieku. Konieczne było ich zabezpieczenie, aby mogły przez następne lata przetrwać w trudnych warunkach panujących we Lwowie. Ponadto Fundacja prowadziła prace konserwatorskie przy malowidłach: Malowidła przedstawiają Matkę Boską i świętych adorujących św. Trójcę oraz św. Michała Archanioła na dwukondygnacyjnej bramie od strony południowej dawnego klasztoru Benedyktynek.

Kierowniczką prac przy rzeźbach była mgr Anna Kudzia, przy malowidłach mgr Anna Smyk a nadzorującymi prace był dr hab. Janusz Smaza, prof. ASP oraz prof. Jurij Ostrovsky.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

1.

2.

3.

1 / Fasada klasztoru Benedyktynek w trakcie konserwacji rzeźb

2 / św. Archanioł Michał przed i po pracach konserwatorskich

2 / Figury z fasady klasztoru benedyktynek w pracowni konserwatorskiej

1.

1 / św. Archanioł Michał przed pracami konserwatorskimi

2 / brama klasztoru z freskiem św. Michała Archanioła

3 / św. Archanioł Michał po pracach konserwatorskich

4 / Fresk Matki Boskiej i świętych adorujących Świętą Trójcę przed pracami konserwatorskimi

5 / Brama klasztoru z freskiem

6 / Fresk Fresk Matki Boskiej i świętych adorujących Świętą Trójcę po pracach konserwatorskich

2.

3.

4.

5.

6.

Prace konserwatorskie w Kościele Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Rudkach

Towarzystwo Tradycji Akademickiej, którego Fundacja była również partnerem podczas realizowania prac konserwatorskich, prowadziło prace w Kościele Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Rudkach – sanktuarium Matki Bożej w Rudkach, przy sarkofagu należącym do rodziny Sobieskich, stanowiącym niezaprzeczalną wartość historyczną i artystyczną epoki, znajdującym się w podziemiach krypty należącej do Rodziny Fredrów, m.in. Aleksandra Fredry, wybitnego polskiego pisarza epoki romantyzmu.

Kierowniczką prac konserwartorskich była mgr Anna Kudzia oraz Natali Tomsia i Szymon Tomsia, a nadzorującymi prace był dr hab. Janusz Smaza, prof. ASP.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

1.

2.

1 / Detal sarkofagu Sobieskich w procesie konserwacji

2 / Sarkofag Sobieskich w trakcie prac konserwatorskich

Prace konserwatorskie przy kolumnie z rzeźbą w Nowosiółkach Zahalczyckich

Fundacja Dziedzictwa Kulturowego jako partner Towarzystwa Tradycji Akademickiej realizowała konserwację barokowej kolumny z połowy XVIII wieku, znajdująca się obok dawnego kościoła parafialnego Wszystkich Świętych z 1664 r., a obecnie cerkwi pod wezwaniem Objawienia Pańskiego w Nowosiółkach Zahalczyckich. Kolumna umieszczona na podstawie ze stopni wapiennych, z herbem Pilawa, o gładkim trzonie z bogato zdobionym kapitelem i rozbudowanym architektonicznie gzymsem, zwieńczona jest figurą Matki Bożej Niepokalanego Poczęcia. Dynamicznie wykonana rzeźba, jest bezcenną pamiątką sztuki rzeźbiarskiej epoki baroku, a jej pochodzenie przypisywane jest uczniom Jana Jerzego Pinzla. W roku 2022 wykonany został I etap prac przy tym obiekcie.

Kierowniczką prac konserwartorskich była mgr Anna Kudzia, a nadzorującymi prace był dr hab. Janusz Smaza, prof. ASP oraz prof. Jurij Ostrovsky.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

1.

2.

1 / Rzeźba ze szczytu barokowej kolumny przed ropoczęciem prac konserwatorskich

2 / Barokowa kolumna w trakcie prac konserwatorskich

Prace wolontariackie na Łotwie

W tym roku Fundacja wraz z Towarzystwem Krzemienieckim skupionym wokół absolwentów XXVII LO im. T. Czackiego w Warszawie oraz Towarzystwem Tradycji Akademickiej przeprowadziło w rejonie południa Łotwy prace inwentaryzacyjne na cmentarzach polskich, gdzie znajdują się nagrobki przedstawicieli polskiej mniejszości z czasów dawnych tzw. „Inflant polskich". Wolontariusze w czasie tygodniowego pobytu dotarli do 97 miejscowości, na których znajdowały się polskie nagrobki i zinwentaryzowali 1622 nagrobki. Wszystko odbywało się dzięki wyspecjalizowanej aplikacji służącej inwentaryzacji cmentarzy „Cmentariusz" a rezultaty tych prac można należć na stronie: cmentarzenalotwie.org

Prace były wykonywane dzięki aplikacji #Cmentariusz stworzonej przez Laboratorium EE we współpracy z Fundacja Dziedzictwa Kulturowego, która ma służyć dokumentowaniu zapomnianych i opuszczonych cmentarzy. Dzięki aplikacji - intuicyjnej, przejrzystej i prostej w obsłudze, zdjęcia oraz informacje zbierane w aplikacji będą dostępne publicznie w Internecie. Cmentariusz umożliwia każdemu możliwość współtworzenia społecznej bazy danych o opuszczonych cmentarzach w Polsce oraz poza granicami.

Dofinansowano ze środków Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą „Polonika".

Pomoc dla mieszkańców Czernichowa w związku z agresją Rosji na Ukrainę

Ponadto Fundacja, dzięki wsparciu Fundacji PKO Bank Polski, która przekazała prawie 400 000 zł, zorganizowała pomoc materialną dla mieszkańców Czernihowa. Środki te zostały wykorzystane na zakup m.in.: żywności, lekarstw, sprzętu medycznego, wyposażenia domów opieki dla osób najbardziej potrzebujących wsparcia w związku z agresją zbrojną Rosji na Ukrainę.

1.

2.

1 / 2 / Wolontariusze Fundacji Dziedzictwa Kulturowego w trakcie kwerendy na cmentarzach polskich na Łotwie

Prace w Polsce

Prace konserwatorskie na cmentarzu Tatarskim w Kruszynianach

Fundacja Dziedzictwa Kulturowego jako partner Towarzystwa Tradycji Akademickiej w tym roku przeprowadziło konserwację 50 nagrobków na muzułmańskim Mizarze w kolebce polskich Tatarów w Kruszynianach - na jednym z najstarszych cmentarzy muzułmańskich w Polsce. Mizar w Kruszynianach pochodzi prawdopodobnie z drugiej połowy XVII wieku, z którego to okresu pochodzą również najstarsze nagrobki na cmentarzu. Tym samym jest to jeden z najstarszych cmentarzy w Polsce. Cieszymy się, że mogliśmy przyczynić się do odtworzenia najstarszych zachowanych nagrobków, dzięki którym ten pomnik dziedzictwa polskich Tatarów przetrwa dla przyszłych pokoleń.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

1.

1 / 3 / Stan jednego z nagrobków przed i po pracach konserwatorskich

2 / Działania wolontariuszy w trakcie prac konserwatorskich

2.

3.

Cmentarz żydowski na Bródnie

Fundacja Dziedzictwa Kulturowego realizowała projekt na cmentarzu żydowskim na Bródnie - był jednym z największych cmentarzy żydowskich na świecie, pochowano tu około 250 000 osób. Powojenne losy cmentarza spowodowały, iż niemal cały teren został zniszczony na skutek destrukcyjnych prac mechanicznych – nekropolia miała zostać przemianowana na park miejski. Zasadzono drzewa, usunięto większość z oryginalnych pochówków, zlokalizowanych w gęstej siatce alejek i rzędów. Cmentarz w swej oryginalnej formie przestał istnieć. Dopiero we wczesnych latach 90-tych XX wieku, dzięki staraniom rodziny Nissenbaumów, zdecydowano się na pobieżne uporządkowanie terenu nekropolii, a cały obszar ogrodzono.

Fundacja realizowała projekt archeologicznych poszukiwań miejsca pochówku Szmula Zbytkowera - ten niezwykle majętny żydowski kupiec był nie tylko założycielem cmentarza, ale również niezwykle zasłużoną osobą dla mieszkańców warszawskiej Pragi. Właśnie podczas rzezi Pragi w 1794 roku Zbytkower ukrył wielu mieszczan praskich, ratując ich tym samym od śmierci bądź niewoli. Wykupywał także dzieci z rąk Kozaków, który to fakt został umieszczony na jego niezachowanym pomniku nagrobnym w formie plastycznej bądź jako inskrypcja komemoratywna. Szmul Zbytkower był nie tylko założycielem cmentarza żydowskiego na Bródnie, ale też został na nim pochowany na początku XIX wieku.

Fundacja prowadziła również prace archeologiczne nad odtworzeniem i przywróceniem oryginalnych przedwojennych ścieżek na cmentarzu żydowskim na Bródnie. Ścieżki zostały wytyczone i sondażowo odsłonięte metodami archeologicznymi, dla historycznie najstarszej części nekropolii, fragmentu północno-zachodniego a następnie utwardzone w celu umożliwienia odwiedzającym przejścia tras do najważniejszych miejsc cmentarza.

Kolejnym elementem projektu było utworzenie miejsca upamiętnienia Abrahama Sterna, XIX wiecznego wynalazcy i prekursora cybernetyki, który jako pierwszy skonstruował serię maszyn liczących, które wykonywały cztery podstawowe działania arytmetyczne i potrafiły również wyciągać pierwiastki kwadratowe oraz kwantowe.

Prace były realizowane ze środków funduszu celowego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, we współpracy z profesjonalną firmami archeologicznymi: „Wykop na Poziomie", „Tussini Konserwacja Dzieł Sztuki", „ProScape Architektura Krajobrazu", oraz Wydział Archeologii Uniwersytet Warszawski pod nadzorem komisji rabinicznej oraz w ustaleniach z żydowską gminą wyznaniową w Warszawie.

1.

1 / Działania nad przywróceniem oryginalnych przedwojennych ścieżek cmentarza

Cmentarz żydowski przy ul. Okopowej w Warszawie

Cmentarz Żydowski w Warszawie przy ul. Okopowej 49/51 jest największym cmentarzem żydowskim na Mazowszu, drugim co do wielkości w Polsce i jednym z największych na świecie. Nekropolia została założona w 1806 roku, a najstarsze pomniki nagrobne pochodzą z początku XIX wieku. Jest miejscem spoczynku wielu wybitnych i zasłużonych dla historii Polski oraz Warszawy – duchownych, naukowców, przemysłowców, pisarzy, żołnierzy i działaczy społecznych, znamienitych postaci życia kulturowego, ale również tych, o których nie przetrwał nikt, kto mógłby zadbać o ich pamięć. Ta niezwykła nekropolia jest świadectwem wielokulturowości naszego dziedzictwa. Jest to największy cmentarz żydowski w Europie gdzie znajduje się najwięcej osób pochowanych, których wkład w kulturę żydowską, polską i co za tym idzie europejską, jest nieoceniony.

W tym roku Fundacja prowadziła konserwację 22 nagrobków. Wszystkie objęte pracami konserwatorskimi nagrobki znajdowały się w stanie wymagającym pilnego podjęcia działań konserwatorskich. Znaczna ich część jest potłuczona, a ich fragmenty zostały zebrane i zabezpieczone podczas prac archeologicznych prowadzonych w 2021 r.. Pozostałe pomniki nagrobne objęte pracami zostały poprzewracane i potłuczone przez padające drzewa w okresie ostatnich kilkudziesięciu lat i obejmują pomniki z kwater asymilanckich. Wytypowane do konserwacji nagrobki należą do najstarszych znajdujących się na cmentarzu, bądź przedstawiają dużą wartość artystyczną. Kwatery w których znajdują się nagrobki zostały uporządkowane przez archeologów i wolontariuszy. Prace były realizowane ze środków funduszu celowego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Fundacja przeprowadziła także prace nad miejscem upamiętnienia indywidualnych ofiar getta w Warszawie. Zadanie polegało na kolejnym etapie tworzenia Parku Pamięci Ofiar Getta Warszawskiego, które obejmie obszar ok. 2000 m^2 na terenie cmentarza żydowskiego w Warszawie. Wyeksponowane zostały w nim na specjalnych ścianach oryginalne tablice nagrobne ofiar getta z lat 1940-1943 oraz indywidualne tablice upamiętniające ofiary. Prace odbywały się na podstawie zezwolenia Mazowieckiego Konserwatora Zabytków.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

Wszystkie prace były prowadzone przez kierowników zespołów konserwatorskich, z którymi Fundacja pracuje na cmentarzu żydowskim od lat - pod kierownictwem Magdaleny Olszowskiej oraz Damiana Pisarskiego pod nadzorem komisji rabinicznej oraz we współpracy z żydowską gminą wyznaniową w Warszawie.

Fundacja przeprowadziła również renowację 4 nagrobków żołnierzy Wojska Polskiego poległych i zmarłych podczas służby w latach 1918-1920 r. pod kierownictwem Magdaleny Olszowskiej.

Pod kierownictwem Damiana Pisarskiego przeprowadzono natomiast kompleksową konserwację nagrobków z kwatery rodziny Natansonów i Dicksteinów w sektorze 20 cmentarza. żydowskiego przy ul. Okopowej w Warszawie. Jest to jedna z pierwszych kwater asymilanckich na tym cmentarzu (do połowy XIX wieku z powodów religijnych, nie były możliwe pochówki rodzinne). Pochowane w niej osoby są często postaciami historycznymi: np. Ludwik Natanson, wybitny lekarz twórca Warszawskiego Towarzystwa Lekarskiego, prof. Samuel Dickstein, prezes Polskiego Towarzystwa Matematycznego, Henryk Natanson, współtwórca Banku Handlowego i wydawca, Jakub Natanson współzałożyciel Banku Handlowego oraz Kasy im. Józefa Mianowskiego czy Samuel (Seelig) Natanson, założyciel rodu, kupiec i fundator synagogi na Nalewkach. Rodzina Natansonów jest jedną z najbardziej zasłużonych dla polskiej nauki i gospodarki rodziną żydowską. Z uwagi na lokalizację kwatery przy głównych trasach turystycznych realizowane konserwację mają widowiskowy charakter.

Prace wykonał zespół pod kierunkiem konserwatora dzieł sztuki Damiana Pisarskiego, który od kilkunastu lat prowadził prace konserwatorskie na cmentarzu żydowskim w Warszawie.

Zadanie pn. „Prace konserwatorskie kwatery Natansonów i Dicksteinów na cmentarzu żydowskim w Warszawie” współfinansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego.

1 / Detal z grobu Natansonów w trakcie prac konserwatorskich

2 / Groby rodzin Natansonów i Dicksteinów w trakcie prac konserwatorskich

2.

1.

1.

2.

3.

1 / Grobowiec Jakóba Hermana przed pracami konserwatorskimi

2 / Grobowiec Jakóba Hermana po pracach konserwatorskich

3 / Grobowiec Manasa Orzecha po pracach konserwatorskich

4 / Grobowiec Manasa Orzecha przed pracami konserwatorskimi

4.

Prace konserwatorskie na cmentarzu ewangelicko-reformowanym i ewangelicko-augsburskim w Warszawie

Fundacja przeprowadziła w tym roku prace konserwatorskie na dwóch cmentarzach ewangelickich w Warszawie: na cmentarzu ewangelicko-augsburskim przy nagrobkach ministrów budowniczych II Rzeczpospolitej:

Antoniego Żychlińskiego - prawnika, działacza państwowego, ministra sprawiedliwości. Brał udział w budowaniu struktur polskiego sądownictwa w Lublinie po ustąpieniu Rosjan (od 1915). W 1918 został mianowany prokuratorem w Sądzie Apelacyjnym w Lublinie.Po przeniesieniu się do Warszawy, został mianowany podprokuratorem Sądu Najwyższego. W 1920 zaś pełnił stanowisko komisarza cywilnego przy Wojskowym Gubernatorze Warszawy.Od listopada 1924 do listopada 1925 pełnił funkcję ministra sprawiedliwości w gabinecie Władysława Grabskiego. Później pracował jako notariusz przy Sądzie Okręgowym w Warszawie. 2 maja 1923 został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Franciszka Sokala - ministra Pracy i Opieki Społecznej. W 1918 r. została mu powierzona funkcja ministra Pracy i Opieki Społecznej, następnie otrzymał zadanie stworzenia Inspekcji Pracy i do 1920 r. był pierwszym polskim głównym inspektorem pracy. Był również dyplomatą w 1919 r. był delegatem rządu RP na konferencję pokojową w Paryżu, gdzie jako ekspert wziął udział w Komisji Prawodawstwa Pracy. Również w tym samym roku reprezentował polski rząd na pierwszej Międzynarodowej Konferencji Pracy w Waszyngtonie. 24 września 1927 na jego wniosek Zgromadzenie Ligi Narodów jednomyślnie uchwaliło potępienie agresji i wezwanie państw do pokojowego rozwiązywania sporów, wyprzedzając Pakt Brianda-Kellogga zawarty w roku następnym.

Juliana Eberhardta - inżyniera kolejnictwa, polityka, ministra komunikacji, W 1890 ukończył w Petersburgu Szkołę Inżynierów Kolejnictwa, w latach 1893–1898 wybudował wiele mostów na Syberii. Kierownik budowy mostu ks. Józefa Poniatowskiego w Warszawie. Do 1905 roku był członkiem Ligi Narodowej, w latach 1905–1917 był członkiem Towarzystwa Kursów Naukowych.Od 1917 do 1918 r. pełnił obowiązki kierownika rumuńskich kolei państwowych, w 1918 r. powrócił do Polski, gdzie jesienią 1918 przejął koleje od niemieckich okupantów. W okresie od 5 listopada do 17 listopada 1918 był kierownikiem resortu kolei żelaznych w prowizorium rządowym Władysława Wróblewskiego. Od 16 stycznia 1919 do 9 grudnia 1919 był ministrem tegoż resortu w rządzie Ignacego Jana Paderewskiego. Po 1920 przez 6 lat był podsekretarzem stanu w resorcie kolei żelaznych, a od 7 lutego do 5 marca 1922 tymczasowym kierownikiem w czasie choroby ministra Bolesława Sikorskiego. Był prezesem Zarządu Głównego Ligę Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej.

Jana Fryderyka Heuricha "młodszego"- ministra sztuki i kultury w latach 1920–1921, ale również współtwórcy Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej i jednego z organizatorów reaktywowanej Szkoła Sztuk Pięknych w Warszawie (dzisiejszej Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie). Ministrowie II RP, których nagrobki konserwuje w tym roku Fundacja Dziedzictwa Kulturowego byli nie tylko zasłużonymi osobistościami życia politycznego, ale również wnieśli nieoceniony wkład w budowę Polski po odzyskaniu Niepodległości.

Obiekty z racji zewnętrznej ekspozycji, narażone były przez długi czas na działanie szkodliwych warunków atmosferycznych i biologicznych oraz zwiększonej wilgotności. Czynniki te – oprócz noszących znamiona uszkodzeń mechanicznych - jedną z główną przyczyn zniszczeń widocznych na obiekcie. Obiekty poddano podstawowym zabiegom konserwatorskim.

Prace prowadził mgr Piotr Maślanka – konserwator, kierownik i wykonawca prac – dyplomowany konserwator i restaurator dzieł sztuki, uczestniczył w wielu pracach Fundacji, m.in. na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie, czy też w Kamieńcu Podolskim, Żółkwi, Liczkowcach oraz Złoczowie.

Prace zostały zrealizowane w ramach programu pt. “Prace konserwatorskie przy wybranych nagrobkach Ministrów na cmentarzu ewangelicko-reformowanym oraz na cmentarzu ewangelicko-augsburskim w Warszawie” w ramach dofinansowania z rezerwy budżetowej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

1.

2.

3.

4.

5.

1 / 2 / Grobowiec rodziny Ludkiewiczów przed i po pracach konserwatorskich

3 / Grobowiec Stanisława Janickiego w pracowni konserwatorskiej

4 /5 / Grobowiec rodziny Sokalów przed i po pracach konserwatorskich

1.

2.

3.

4.

1 / Detal grobowca rodziny Heurichów po pracach konserwatorskich

2 / Grobowiec rodziny Heurichów w trakcie prac konserwatorskich

3 / Grobowiec Antoniego Żychlińskiego po pracach konserwatorskich

4 / Grobowiec Antoniego Żychlińskiego przed pracami konserwatorskimi

Portret dawnego Roztocza Wschodniego - digitalizacja Archiwum fotograficznego Bolesława Fariona

W tym roku Towarzystwo Tradycji Akademickiej we współpracy z Fundacją Dziedzictwa Kulturowego i Muzeum Kresów w Lubaczowie przeprowadziło projekt inwentaryzacji i digitalizacji ponad 1200 negatywów fotograficznych Bolesława Fariona, fotografa działającego w Lubaczowie na przełomie lat pięćdziesiątych, sześćdziesiątych i siedemdziesiątych. Roztoczańskie Fotograficzne Archiwum Odnalezione to miejsce, gdzie artysta zapisał niemal każdy element ówczesnego życia, od kołyski aż po grób. A wszystko to na tle lokalnego krajobrazu. Portretował nie tylko ludzi, ale i architekturę, tak w ogóle jak i w szczególe, w detalu. I to architekturę najbardziej ulotną. Chałupy kryte strzechą, szopy, szopki, chlewiki, drewniane i wiklinowe płoty, baraki, sterty siana. Skupił się właśnie na tych, zdawałoby się, z ówczesnej perspektywy zwykłych, powszednich obiektach architektonicznych.

Oprócz tej krajobrazowej i architektonicznej treści, zdjęcia, z założenia - portrety ludzi i obyczajów - przynoszą nam bezcenne informacje o kondycji ówczesnego społeczeństwa, które na nowo układało swoje stosunki w powojennej rzeczywistości spustoszonych ziem pogranicza. Na fotografiach znajdujemy nieprzebrane bogactwo elementów ubiorów, sprzętów codziennego użytku i dóbr luksusowych (rower, motor, samochód), jesteśmy świadkami uprzemysłowienia regionu (wieże wiertnicze eksploatujące złoża gazu w okolicach Lubaczowa), uczestniczymy w weselach, pogrzebach, festynach i wycieczkach. To sprawia, że Archiwum Bolesława Fariona ogląda się i czyta jak fascynującą historię podróży przez czas i przestrzeń ziemi lubaczowskiej i Roztocza Wschodniego.

W ramach projektu powstała również strona internetowa, na której znalazły się zdigitalizowane fotografie. Istnieje na niej możliwość dodawania historii rozpoznanych zdjęć, dzięki czemu strona stała się również miejscem dokumentacji historii lokalnej społeczności. Archiwum znajduje się na stronie internetowej: www.archiwumfariona.pl

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

1 / Spotkanie promocyjne w Muzeum Kresów w Lubaczowie, w trakcie którego zaprezentowane zostało zdigitalizowane archiwum Bolesława Fariona, fot. Tomasz Michalski

Koalicja opiekunów cmentarzy żydowskich w Polsce

Koalicja opiekunów cmentarzy żydowskich w Polsce skupia aktywistów lokalnych, działaczy, miłośników lokalnej historii i kultury oraz wspólnego polsko-żydowskiego dziedzictwa historycznego - animujących i inicjujących wspólne działania na rzecz jego zachowania. Tylko w tym roku Koalicja przeprowadziła wolontariat na ponad 100 osób oraz zrealizowała akcje porządkowe na ponad 10 cmentarzach.

W tym roku Koalicja Opiekunów Cmentarzy Żydowskich w Polsce otrzymała dofinansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Kultura – Interwencje. Edycja 2022 na realizację zadania Cmentarze żydowskie – interwencje na rzecz dziedzictwa, co pozwoliło zrealizować 4 akcje porządkowe w całej Polsce, angażując w nie społeczności lokalne, młodzież szkolną i wszystkich zainteresowanych wspólnym polsko-żydowskim dziedzictwem. Fundacja przeprowadziła akcję porządkową na nowym cmentarzu żydowskim w Gliwicach, gdzie 15 wolontariuszy i wolontariuszek, mieszkańców okolicznej miejscowości wspólnie przez kilka godzin porządkowało starszą z dwóch kwater powojennych. Kolejna akcja porządkowania odbyła się na cmentarzu żydowskim w Mikołowie, gdzie społeczności uczniów I Liceum Ogólnokształcącego im. K.Miarki w Mikołowie udało się uprzątnąć całą nową kwaterę cmentarza i usunąć dziką zieleń, ale także niemal 20-centymetrową warstwę humusu oraz śmieci. Kolejna akcja porządkowania cmentarza odbyła się w podwarszawskiej Radości, gdzie udział wzięła blisko trzydziestoosobowa grupa uczniów Saskiej Szkoły Realnej wraz z opiekunami. W ciągu prac uczniowie wraz z nauczycielami oczyścili znaczny teren tej zapomnianej nekropolii z samosiejek i śmieci wskutek czego teren cmentarza żydowskiego stał się widoczny od strony dróg. Odbyła się również akcja porządkowa na cmentarzu żydowskim w Tuszynie, gdzie uczniowie klas 7 i 8 Szkoły Podstawowej nr 1 im. Władysława Jagiełły w Tuszynie brali udział w akcji porządkowania lokalnego cmentarza żydowskiego oraz w warsztatach pt. „Rytuały pamięci: dlaczego warto pamiętać i jak dobrze to robić?".

W roku 2022 Koalicja Opiekunów Cmentarzy Żydowskich w Polsce otrzymała również dofinansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wspólnie dla dziedzictwa na realizację zadania „Koalicja Opiekunów Cmentarzy Żydowskich – warsztaty wolontariackie" co pozwoliło przeprowadzić 4 akcje porządkowe w całej Polsce wraz z warsztatami, angażując w nie społeczności lokalne, młodzież szkolną oraz okolicznych mieszkańców.

Akcja porządkowa na nowym cmentarzu żydowskim w Tarnowskich Górach, przeprowadzona była we współpracy z prężnie działającym Stowarzyszeniem Gliwicka 66. Udało się oczyścić cmentarz żydowski z zieleni zalegającej i przykrywającej macewy pozostałe na cmentarzu. Podobny charakter miała akcja porządkowa na cmentarzu żydowskim w Bytomiu, przy ulicy Piekarskiej 56. W porządkowaniu udało się zaangażować lokalną społeczność, w akcji wzięło udział ponad 20-stu wolontariuszy - okolicznych mieszkańców z Bytomia, Gliwic, a nawet z dalszych części Polski. Kolejną była akcja porządkowa na cmentarzu żydowskim w Warszawie przy ul. Okopowej, w której wzięli udział uczniowie ósmej klasy Szkoły Podstawowej nr 52 im. Macieja Aleksego Dawidowskiego „Alka" wraz z Rodzicami. Grupa około 30 osób w ciągu sześciu godzin poznawała historię cmentarza, zdobywała wiedzę o konserwacji nagrobków oraz wykonała tytaniczną pracę przy kwaterze 20. Ostatnią akcją porządkową na cmentarzu było porządkowanie cmentarza żydowskiego w Łodzi, przy ulicy Brackiej, gdzie odbyły się finałowe warsztaty wolontariackie z uczniami z Zespołu Szkół Mundurowo-Technicznych, na których to uczestnicy poznawali historię cmentarza, jego sztukę nagrobną, formy upamiętnień oraz rozmawiali o rytuałach pamięci.

1.

2.

3.

4.

1 / 2 / Cmentarz żydowski w Bytomiu przed i po pracach porządkowych

2 / Wolontariusze w trakcie prac porządkowych na cmentarzu żydowskim w Brzesku

3 / Fragment cmentarza w Brzesku po pracach porządkowych

Ratowanie zabytków przed zniszczeniami wojennymi w związku z agresją Rosji na Ukrainę

W tym celu Fundacja wraz z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Stołecznym Konserwatorem Zabytków m.st. Warszawy zorganizowała wspólną akcję gromadzenia oraz przekazywania m.in. setki gaśnic i kilogramów wełny mineralnej. Wszystko odbyło się dzięki ogromnej skali odpowiedzi wielu OSP czy zaangażowania prywatnych przedsiębiorców oraz wolontariuszy. Dzięki tym działaniom udało się zabezpieczyć 49 świątyń oraz ponad 30 instytucji kultury (muzea, biblioteki, archiwa, teatry i galerie) we Lwowie, a także zabytków i instytucji kultury w ponad 30 miastach i wsiach obwodów Iwano-Frankowskiego, Wołyńskiego, Tarnopolskiego i Czerniowieckiego, część materiałów trafiła również do Kijowa i kilku miast we wschodniej Ukrainie. Ta ogromna rzesza beneficjentów wspólnej akcji pomocowej w ramach zbiórki materiałów przeciwpożarowych nie odbyłaby się bez wsparcia takich Instytucji jak Narodowy Instytut Dziedzictwa czy Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą „Polonika”

1.

1 / Pracownicy Fundacji w trakcie przygotowanie materiałów do transportu

2 / Gaśnice zebrane w ramach akcji pomocowej Fundacji

3 / Wełna mineralna zebrana w ramach akcji pomocowej Fundacji

2.

3.

Świetlice charytatywne dla uchodźców z Ukrainy

Fundacja Dziedzictwa Kulturowego przy współpracy z Fundacją ORLEN oraz organizacją pożytku publicznego Dobro Czynić – Misja Charytatywna udziela pomocy uchodźcom wojennym z Ukrainy. Pomoc realizowana jest poprzez zapewnienie opieki oraz różnego rodzaju animacji w prowadzonych przez Fundację Dziedzictwa Kulturowego 7 świetlicach oraz 3 punktach dla nastolatków czynnych 7 dni w tygodniu w godzinach 10-19. W świetlicach zatrudniamy ponad 40 uchodźczyń wojennych w roli Opiekunek dzieci. W czasie pracy świetlicy zapewniamy: opiekę oraz bezpieczeństwo dzieciom, wsparcie pedagogiczne i terapeutyczne, zajęcia edukacyjne i rozwojowe, przeciwdziałanie i niwelowanie traumy poprzez aktywizowanie do różnego rodzaju zadań i projektów, naukę języka polskiego jako obcego. W ramach naszej działalności prowadzimy również lekcje języka polskiego dla dorosłych, pragnąc umożliwić komunikowanie się w miejscu zamieszkania. Lekcje te odbywają się w 3 lokalizacjach w Warszawie.

1.

2.

1 / 2 / Zajęcia dla dzieci ukraińskich w świetlicy w Warszawie

Realizatorzy prac Fundacji Dziedzictwa Kulturowego w roku 2022

Prace konserwatorskie na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie
Anna Sztymelska-Karczewska, Radosław Tusznio, Bartosz Markowski, Krzysztof Jurków, Władysław Weker, Oleh Kapustyak, Orest Dzyndra, Taras Oleszczuk, Taras Beniakh, Sergiej Yakunin oraz Chrystyna Charczuk - autorka opracowań z zakresu historii i historii sztuki

Prace konserwatorskie w Złoczowie
Mart Butkiewicz, Witold Butkiewicz, Piotr Maślanka

Prace konserwatorskie w Kolegiacie Świętej Trójcy w Ołyce
Andrzej kazberuk, Paulina Antoniuk, Julia Puzhak, Ustyna Puzhak, Roman Kubay, Iryna Kubay

Prace konserwatorskie w Kolegiacie św. Wawrzyńca w Żółkwi
Andrzej kazberuk, Paulina Antoniuk, Julia Puzhak, Ustyna Puzhak, Roman Kubay, Iryna Kubay

Prace konserwatorskie w dawnym klasztorze Benedyktynek we Lwowie
Oleksandr Melnychuk, Sonia Nahaj, Solomeja Kyshkan, Volodymyr Petryshyn, Andrij Savchuk, Vadym Martyniuk, Olexii Starovoitenko, Ulianchenko Oleksandr, Oleksandra Chystyk

Prace konserwatorskie w Kościele Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Rudkach
Natali Tomsia, Szymon Tomsia

Prace konserwatorskie przy kolumnie z rzeźbą w Nowosiółkach Zahalczyckich
Oleksandr Melnychuk, Sonia Nahaj, Solomeja Kyshkan, Volodymyr Petryshyn, Andrij Savchuk, Vadym Martyniuk, Olexii Starovoitenko, Ulianchenko Oleksandr, Oleksandra Chystyk. Kolumna Nowosiółki: Yurii Cherniavskiy, Volodymyr Gavrysh, Andrij Savchuk, Vadym Martyniuk

Prace konserwatorskie na cmentarzu Tatarskim w Kruszynianach
Natalia Tomsia, Szymon Tomsia

Cmentarz żydowski na Bródnie
Maciej Walczak, Szymon Lenarczyk, Radosław Tusznio, Andrzej Kazberuk, Piotr Maślanka

Cmentarz żydowski na Okopowej
Magdalena Olszowska, Damian Pisarski

Prace konserwatorskie na cmentarzu ewangelicko-reformowanym i ewangelicko-augsburskim w Warszawie
Piotr Maślanka

Wolontariat na Łotwie
Jan Popławski, Melania Grzegorczyk, Zofia Rodak

Portret dawnego Roztocza Wschodniego - digitalizacja Archiwum fotograficznego Bolesława Fariona
Tomasz Stelmaski, Małgorzata Cichocka, Marcin Nalepa, Baltazar Fajto

Koalicja opiekunów cmentarzy żydowskich w Polsce
Sylweriusz Królak

Ratowanie zabytków przed zniszczeniami wojennymi w związku z agresją Rosji na Ukrainę; Pomoc dla mieszkańców Czernichowa w związku z agresją Rosji na Ukrainę
Solomyia Horukha

Świetlice charytatywne dla uchodźców z Ukrainy
Mariusz Sand, Wioletta Gręgier, Przemysław Przydatek

Serdeczne podziękowania dla wszystkich grantodawców, darczyńców, współpracowników i przyjaciół Fundacji. Bez was nie byłoby nas!

Teksty:
Jan Popławski,
Agnieszka Kamińska,
Aleksandra Waszak,
Sylweriusz Królak

Autorzy zdjęć:
członkowie zespołów wykonujących
prace konserwatorskie wymienieni powyżej

Projekt i skład:
Tomasz Stelmaski

Druk:
Drukarnia PowerPrinters, www.powersprinters.pl

Publikacja złożona krojem pisma Alfabet.
Wydrukowano na papierze diverso natural offset 110g oraz Curious matter 210g

Skład i druk sprawozdania sfinansowano z dotacji PROO w ramach realizacji zadania określonego umową nr 53/PROO/1a/2020.

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA

Fundacja Dziedzictwa Kulturowego 2023

Fundacja Dziedzictwa Kulturowego
Al. Armii Ludowej 6/137
00-571 Warszawa

tel: +48 501490011
e-mail: kontakt@dziedzictwo.org

www.dziedzictwo.org